

**VISOKA POSLOVNO TEHNIČKA ŠKOLA
DOBOJ**

Dr Srećko Novaković
Ladin Gostimirović

EKONOMIKA PREDUZEĆA

Doboj, 2011.

VISOKA POSLOVNO TEHNIČKA ŠKOLA
DOBOJ

Dr Srećko Novaković
Ladin Gostimirović

EKONOMIKA PREDUZEĆA

Doboj, 2011.

SADRŽAJ

EKONOMIKA PREDUZEĆA	9
1.1. Pojmovno određenje	11
1.2. Istorijski razvoj ekonomike preduzeća kao nauke	13
1.3. Ekonomika kao društvena nauka	19
1.4. Ekonomske nauke	20
1.5. Predmet ekonomike preduzeća	24
1.6. Metode ekonomike preduzeća	26
1.7. Mjesto ekonomike u sistemu ekonomskih nauka	27
1.8. Faktori ekonomije preduzeća	29
1.8.1. Faktori ulaganja u reprodukciju	29
1.8.1.1. Društveni faktori	29
1.8.1.2. Tehnički faktori	31
1.8.1.3. Prirodni faktori	33
1.8.1.4. Subjektivni faktori	33
1.8.1.5. Objektivni ljudski faktori	34
1.8.1.6. Dispozitivni faktori	35
1.8.2. Faktori ekonomije preduzeća u globalizovanoj ekonomiji	36
1.8.3. Elementi direktnog uticaja okruženja	38
1.8.4. Elementi indirektnog uticaja okruženja na ekonomiju preduzeća ...	41
1.8.5. Menadžerska klasifikacija faktora ekonomije preduzeća	43
ULOGA PREDUZEĆA U PRIVREDNOM RASTU	45
2.1. Pojmovno određenje preduzeća	47
2.2. Preduzeće kao tržišni subjekt	54
2.3. Preduzetnik, preduzetništvo i menadžment kao pretpostavke propulzivnog privređivanja	55
2.4. Preduzeće kao ekonomski subjekt tržišne privrede	59
2.4.1. Vizija, misija, ciljevi, politike i strategije	59
2.4.2. Karakteristike preduzeća kao organizacionog sistema	67
2.4.3. Ekonomika funkcija: organizaciono-upravljačka struktura preduzeća kao faktor njegove efikasnosti	72
2.4.4. Interakcija preduzeća i okruženja	74
SREDSTVA REPRODUKCIJE PREDUZEĆA	81
3.1. Pojam i podjela sredstava	83
3.2. Osnovna sredstva	87
3.2.1. Amortizacija osnovnih sredstava	93
3.2.2. Održavanje osnovnih sredstava	94
3.2.3. Ulaganja u osnovna sredstva	95

3.2.4. Kapacitet sredstava rada	96
3.2.5. Rashodovanje osnovnih sredstava	98
3.3. Obrtna sredstva	98
3.3.1. Faktori od kojih zavisi visina obrtnih sredstava	100
3.3.2. Obrt obrtnih sredstava	103
 NATURALNO I FINANSIJSKO IZRAŽAVANJE	
TROŠENJA U PREDUZEĆU	107
4.1. Utrošci elemenata proizvodnje	109
4.1.1. Utrošci materijala	109
4.1.2. Utrošci sredstava za rad	113
4.1.3. Utrošci radne snage	115
4.2. Cijene sredstava za proizvodnju i zarade za izvršeni rad	119
4.2.1. Vrijednost sredstava za proizvodnju	120
4.2.2. Tržišna cijena sredstava za proizvodnju	120
4.2.3. Konkretna nabavna cijena sredstava za proizvodnju	122
4.2.4. Zarade za izvršeni rad	122
TROŠKOVI U PREDUZEĆU	125
5.1. Kraći osvrt na razvoj teorije troškova	127
5.2. Značaj troškova za poslovnu politiku preduzeća	129
5.3. Pojmovno određenje troškova	130
5.4. Troškovi i izdaci	131
5.5. Klasifikacija troškova	132
5.5.1. Troškovi elemenata proizvodnje	133
5.5.1.1. Troškovi materijala	133
5.5.1.2. Troškovi sredstava za rad	136
5.5.1.3. Troškovi radne snage	145
5.5.2. Troškovi prema mjestu nastanka	147
5.5.3. Troškovi prema njihovoj vezanosti za nosioce	148
5.5.4. Troškovi prema načinu obračuna po nosiocima	149
5.5.5. Troškovi uslovljeni dinamikom obima proizvodnje	150
5.5.6. Troškovi prema poslovnim funkcijama	153
5.5.7. Ostale podjele troškova	153
5.6. Reagibilnost (elastičnost) troškova	154
 MEDUSOBNA USLOVLJENOST TROŠKOVA, KAPACITETA	
I KORIŠĆENJA KAPACITETA U PREDUZEĆU	157
6.1. Kapacitet industrijskog preduzeća	159
6.1.1. Specifične karakteristike savremene industrijske proizvodnje i njen uticaj na troškove preduzeća	159
6.1.2. Kapacitet kao izraz veličine preduzeća	160
6.1.3. Pojmovno određenje i klasifikacija kapaciteta	161
6.1.4. Mjerenje iskorišćenosti kapaciteta	164

6.2. Zavisnost troškova od korišćenja kapaciteta	165
6.2.1. Fiksni troškovi	166
6.2.1.1. Karakteristike dinamike fiksnih troškova	166
6.2.1.2. Objektivna i organizaciono uslovljena komponenta fiksnih troškova	168
6.2.2. Relativno – fiksnih troškovi	171
6.2.2.1. Ponašanje relativno – fiksnih troškova	171
6.2.2.2. Razlaganje relativno-fiksnih troškova na objektivno i organizaciono uslovljenu komponentu	174
6.2.2.3. Degresija, progresija i remanentnost relativno-fiksnih troškova ..	176
6.2.3. Proporcionalni troškovi	177
6.2.3.1. Ponašanje i uslovljenost proporcionalnih troškova	177
6.3. Razvojni tok troškova i zone korišćenja kapaciteta	180
6.4. Granični troškovi	182
6.4.1. Pojam graničnih troškova	183
6.4.2. Značaj graničnih troškova za poslovnu politiku preduzeća i njihova primjena pri određivanju prodajnih cijena	185
REZULTATI REPRODUKCIJE PREDUZEĆA	189
7.1. Pojam i osnovne karakteristike proizvoda	191
7.1.2. Funkcionalna analiza vrijednosti proizvoda	194
7.1.3. Grupisanje proizvoda	196
7.1.4. Značaj analize grupe proizvoda	200
7.2. Rezultati poslovanja preduzeća	202
7.2.1. Prihodi preduzeća	203
7.2.1.1. Poslovni prihodi	204
7.2.1.2. Prihodi od finansiranja	206
7.2.1.3. Vanredni prihodi	206
7.2.2. Rashodi preduzeća	207
7.2.2.1. Poslovni rashodi	207
7.2.2.2. Rashodi finansiranja	208
7.2.3. Poslovni rezultat (račun dobiti/gubitka)	209
7.2.3.1. Formiranje poslovnog rezultata	209
7.2.3.2. Prikazivanje rashoda, prihoda i rezultata	210
7.2.3.3. Raspoređivanje poslovnog rezultata	213
POSLOVNI USPJEH PREDUZEĆA	215
8.1. Poslovni uspjeh uopšteno	217
8.1.1. Pojam uspjeha u ekonomskom smislu	217
8.1.2. Proizvodni i poslovni uspjeh	218
8.1.3. Mjerila poslovnog uspjeha	219
8.1.4. Faktori koji utiču na rezultate poslovanja	220
8.2. Ekonomičnost	224
8.2.1. Pojam ekonomičnosti	224

8.2.2. Mjerenje ekonomičnosti	226
8.3.3. Mjere za povećanje ekonomičnosti	235
8.3. Produktivnost	237
8.3.1. Pojam produktivnosti	237
8.3.2. Mjerenje produktivnosti	238
8.3.3. Mjere za povećanje produktivnosti	243
8.3.4. Primjeri analize produktivnosti	245
8.4. Rentabilnost	248
8.4.1. Pojam rentabilnosti	248
8.4.2. Mjerenje rentabilnosti	249
8.4.3. Mjere za povećanje rentabilnosti	251
8.4.4. Primjeri analize rentabilnosti	252
8.5. Odnos između ekonomičnosti, produktivnosti i rentabilnosti	255
8.5.1. Upoređivanje mjerila poslovnog uspjeha	255
8.5.2. Odnosi između pojedinih mjerila	255
RAZVOJ EFIKASNOSTI PREDUZEĆA	261
9.1. Identifikovanje i izbor strategijskih opcija za razvojno ponašanje preduzeća	263
9.2. Motivi rasta i razvoja preduzeća	264
9.3. Analiza i ocjena prihvatljivosti pojedinih metoda rasta	267
9.4. Finansiranje poslovne ekspanzije preduzeća	273
ORGANIZACIJA PREDUZEĆA	275
10.1. Uloga i značaj teorije organizacije za rad i poslovanje preduzeća .	277
10.2. Preduzeće kao socio-ekonomska i društvena sredina	288
10.3. Ciljevi organizacije preduzeća	291
10.4. Organizacione strukture preduzeća	294
10.4.1. Nove forme organizacionih struktura	299
10.4.2. Inovativna organizaciona struktura	301
10.4.3. Postupak promjena organizacione strukture	302
10.4.4. Centralizacija i decentralizacija kao komponente organizovanja .	303
10.5. Poslovne funkcije u preduzećima	305
Literatura	309

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

658(075.8)

005.1(075.8)

НОВАКОВИЋ, Срећко

Ekonomika preduzeća / Srećko Novaković, Ladin
Gostimirović. - Doboј : Visoka poslovno tehnička
škola, 2011 (Doboј : Grafičar). - 310 str. :
ilustr. ; 24 cm

Tiraž 500. - Bibliografija: str. 309-310.

ISBN 978-99955-712-0-7

1. Гостимировић, Ладин [аутор]

COBISS.BH-ID 2371096